

Stichting Ateliers 63

Geadviseerd subsidiebedrag: € 968.036

Gevraagd subsidiebedrag: € 1.180.000

Over de instelling

Stichting Ateliers 63 (hierna: De Ateliers), beeldende kunst, postacademische instellingen, Amsterdam

De kernactiviteit van De Ateliers is het verzorgen van een internationaal toonaangevend postacademisch begeleidingsprogramma van twee jaar op het terrein van de beeldende kunst. In de subsidieperiode 2025 - 2028 wil de instelling jaarlijks twintig (inter)nationale kunstenaars aan het begin van hun professionele loopbaan begeleiden. De Ateliers, opgericht in 1963, profileert zich (inter)nationaal als een onderscheidende, 'radicale' postacademische instelling, op grond van haar expertise, intieme schaal en werkwijze waarbij professionele kunstenaars jonge collega's begeleiden. Het kerndoel van de instelling is 'het ontwikkelen van rigoureuze kunstpraktijken die betekenis hebben voor de (culturele) wereld waarin we leven'. De residenten kunnen beschikken over ateliers en (eenvoudige) technische werkplaatsen. In lijn met nieuwe behoeften en veranderde kunstpraktijken van jonge kunstenaars bepleit De Ateliers voor de periode 2025 - 2028 een meer 'holistische' benadering van het programma die voortbouwt op de meer naar buiten gerichte koers die zij sinds 2021 is gaan varen. De Ateliers stimuleert niet alleen de ontwikkeling van de individuele positie van de kunstenaar, maar ook een actieve gemeenschap van deelnemers. In subsidieperiode 2025 - 2028 werkt de instelling bovendien aan een meer gebalanceerde methode voor het aangaan van publieke verbintenissen. Dit gebeurt onder andere via door deelnemers geïnitieerde tentoonstellingen en evenementen in Woonhuis, een multifunctionele projectruimte van De Ateliers.

Subsidieadvies

De aanvraag voldoet aan de eisen als bedoeld in artikel 3.34 van de Regeling op het specifiek cultuurbeleid.

De Raad voor Cultuur (hierna: raad) adviseert Stichting Ateliers 63 een subsidiebedrag toe te kennen van € 968.036.

Beoordeling

Artistieke/inhoudelijke kwaliteit van de kernactiviteiten

Terugkijkend op de subsidieperiode 2021 - 2024 heeft De Ateliers haar kerntaak – talentontwikkeling – goed uitgevoerd en haar reputatie van internationaal gerenommeerde postacademische instelling behouden. De begeleiding van

deelnemers kreeg een impuls door nieuwe begeleiders te introduceren die beter aansluiten bij de leefwerelden en praktijken van de kunstenaars. Ook is een rijk scala aan tentoonstellingen en programma's georganiseerd. De residenten konden zich als vanouds laten inspireren door 'Artist Talks', excursies en seminars. Daarnaast vonden vanaf voorjaar 2023 ook tentoonstellingen plaats in Woonhuis, de voormalige conciërgewoning.

In de aanvraag voor de subsidieperiode 2025 - 2028 heeft De Ateliers haar artistieke missie, visie en keuze voor het begeleiden van jonge, aankomende kunstenaars over het algemeen helder verwoord. Met het onderscheidende profiel, waarbij professionele kunstenaars jonge collega's op weg helpen, neemt zij een unieke, aanvullende plaats in het landelijke bestel in. De vele aanmeldingen van potentiële deelnemers uit binnen- en buitenland getuigen van de internationale erkenning die het postacademisch programma geniet. Mede gelet op de (internationale) staat van dienst van de deelnemers en alumni en het mondiale netwerk van De Ateliers is de zeggingskracht van het programma goed.

De raad constateert in de plannen wel een spanningsveld tussen de zogenoemde meer 'holistische' benadering van het begeleidingsprogramma en het van oudsher gesloten karakter van De Ateliers. Het is nu nog onduidelijk hoe drastisch deze meer naar buiten gerichte koers haar identiteit zal veranderen. De ingezette stap naar meer openheid vraagt om een zorgvuldige omgang met én doorgaande reflectie op de eigen missie en visie.

De opzet van het tweejarige begeleidingsprogramma is goed toegelicht. De Ateliers is transparant over het doel en de opbrengst van het postacademische traject: het zelfbewustzijn van de deelnemers verder stimuleren door enerzijds zelfwerkzaamheid te bevorderen en anderzijds sociale betrokkenheid en uitwisseling aan te moedigen. De werving, selectie en begeleiding van kandidaten is duidelijk beschreven. Wel had de raad graag meer gelezen over de manier waarop de (vaste) begeleiders zelf worden getraind om de jonge deelnemers in een cruciale fase van hun kunstenaarschap te 'vormen'.

De jonge kunstenaars kunnen bij De Ateliers terecht in grote atelierruimtes en meerdere (eenvoudige, technisch begeleide) werkplaatsen. Afhankelijk van de beschikbaarheid hebben ze ook toegang tot faciliteiten van de Rijksakademie van beeldende kunsten in Amsterdam. Het activiteitenprogramma bestaat uit atelierbezoeken, excursies, seminars, 'Artist Talks', de jaarlijkse eindtentoonstelling 'Offspring', Woonhuis en het alumniprogramma. Dit laatste maakt deel uit van de nieuwe focus op 'leven na De Ateliers' in de periode 2025 - 2028. De raad vindt het lovenswaardig dat de instelling hiermee haar ondersteuning wil uitbreiden en ook recente (oud-)deelnemers wil helpen die geconfronteerd worden met de potentiële onzekerheden en wisselvalligheden van

het kunstenaarsbestaan.

Actueel en goed passend bij het profiel van de instelling is Woonhuis, een pand bestaande uit twee verdiepingen met tentoonstellingsruimten en een try-out podium, en een woonverblijf voor een *fellow* (gastbegeleider) op een eigen etage. Het tentoonstellingsprogramma voor de subsidieperiode 2025 - 2028 zal worden samengesteld op advies van de deelnemers. Maximaal drie maanden per jaar ontvangt Woonhuis twee door de deelnemers gekozen *fellows*. Het staat hen vrij om ook een presentatie te organiseren. In Nederland is Woonhuis het eerste door kunstenaars gerunde tentoonstellingsplatform dat is aangesloten bij een door kunstenaars geleide postacademische instelling én dat zich richt op zowel makers als publiek. Hiermee sluit De Ateliers aan bij een traditie die al langer bestaat in de Verenigde Staten en Canada. Voor de van oudsher gesloten instelling is dit een grote stap richting meer openheid en publiekstoegankelijkheid.

Maatschappelijke betekenis

De belangrijkste maatschappelijke betekenis van een postacademische instelling als De Ateliers ligt in haar kerntaak: de verdere ontwikkeling van beeldend kunstenaars en daarmee de beeldende kunstsector. De Ateliers is de enige postacademische instelling in Nederland waar jonge kunstenaars zo intensief worden begeleid door collega-kunstenaars. Ook in de subsidieperiode 2021 - 2024 was dat het geval. Veel internationale deelnemers bleven na hun residentie in Amsterdam en Nederland en versterkten zo het kunstklimaat. De afgelopen jaren verhiel De Ateliers zich ook (mondjesmaat) tot het middelbaar onderwijs. De koers die zij hiermee wilde varen, was echter nog niet uitgekristalliseerd.

In de subsidieperiode 2025 - 2028 wil De Ateliers maatschappelijk relevant blijven door de praktijken en methoden van het artistieke programma aan te passen aan de behoeften van jonge kunstenaars en het evoluerende artistieke landschap. In dit opzicht passen het *fellowship*-programma en de nieuwe, door deelnemers geïnitieerde publieksactiviteiten in Woonhuis goed bij de meer contextgerichte modus waarbinnen de meeste kunstenaars tegenwoordig werken. Impact, vernieuwing en engagement op andere maatschappelijke thema's (dan het artistieke programma) worden in de plannen zijdelings beschreven.

De Ateliers beschrijft in het activiteitenplan uitgebreid hoe ze haar diversiteitsbeleid vormgeeft. Binnen het postacademisch begeleidingsprogramma werkt ze gestaag aan een diversere en inclusievere selectie van deelnemers, begeleiders en sprekers. Bij de selectie van deelnemers richt De Ateliers zich op beginnende kunstenaars (gemiddeld tussen de 22 en 28 jaar oud). Aangezien de meeste deelnemers tot dusverre 'traditionelere' atelierkunstenaars met een academische opleiding zijn, vindt de raad de bewering van De Ateliers dat zij 'fundamenteel inclusief' is – want 'kunstenaars van alle rangen en standen zijn welkom zich aan te melden voor een werkperiode' – (nog) geen recht doen aan de

dagelijkse beroepspraktijk. Dat De Ateliers in de periode 2025 - 2028 ook autodidactisch talent genereus en open wil benaderen en haar studiopraktijk wil innoveren, vindt de raad een mooi voornemen. Hij waardeert tevens het plan om de stipendia van de deelnemers met 30 procent te verhogen ten opzichte van de periode 2021 - 2024 (zie 'Bedrijfsmatige gezondheid') en dat er in de begeleiding van individuele deelnemers veel aandacht is voor mentale ondersteuning.

De komende jaren wil De Ateliers nog meer samenwerken met andere (postacademische) kunstinstellingen en culturele en maatschappelijke partners. Deze proactieve houding richting kunstacademies vindt de raad een pre, evenals het idee om jonge kunstenaars al ervaring te laten opdoen met kunsteducatie. Wel mist hij bij de goede intenties een duidelijke visie en een strategisch beleid ten aanzien van de lokale partnerschappen met middelbare scholen en welzijnsorganisaties. Deze samenwerkingen lijken ad hoc en maken een willekeurige indruk. De raad zou graag zien dat De Ateliers hier de komende jaren beleidsmatiger mee omgaat en werkt aan duurzame partnerschappen.

De Ateliers is in haar aanvraag voldoende ingegaan op de toepassing van de kernwaarden van de Fair Practice Code, zoals solidariteit, duurzaamheid en vertrouwen. Ze beschrijft uitgebreid hoe het beleid ten aanzien van de sociale veiligheid van deelnemers, begeleiders en medewerkers wordt geborgd. Zo is er een onafhankelijke vertrouwenspersoon aangesteld, verrichtte de organisatie De Vertrouwenspersoon een onafhankelijk werkcultuur-onderzoek en werden meer mogelijkheden voor feedback gecreëerd, onder andere met een Deelnemersraad. Een belangrijke verbetering is het aanstellen van een klachtencommissie in 2024. Dit alles waardeert de raad des te meer omdat De Ateliers, met haar historische interne gerichtheid en kleinschaligheid, het risico loopt op issues rond sociale veiligheid en uitsluiting. Met name voor de deelnemers benadrukt de raad het belang van transparantie en toezicht omtrent de dubbelrollen die er zijn onder vaste begeleidende kunstenaars en gasttutores, de Woonhuis-*fellow* (tevens tutor), alumni en leden van de artistieke Adviesraad.

Op afspraken over eerlijke beloning wordt in de aangeleverde stukken voldoende ingegaan. De Ateliers gebruikt de functiematrix en salaristabel van de cao Nederlandse Podia voor het inschalen van nieuwe werknemers of functies. De instelling is voornemens om voor 2025 verdere aansluiting te vinden bij de cao Nederlandse Podia of bijvoorbeeld de Museum cao. Voor begeleidend kunstenaars en externe opdrachtnemers volgt De Ateliers de Richtlijn functie- en loongebouw presentatie-instellingen, en voor externe kunstenaars of begeleiders die deelnemen aan tentoonstellingen volgt zij de Richtlijn Kunstenaarshonoraria.

Toegankelijkheid

In de subsidieperiode 2021 - 2024 presenteerde De Ateliers zich met 'Offspring', 'Artist Talks' en 'Amsterdam Art Week', en sinds mei 2023 ook met Woonhuis.

Dit paste bij haar voornemen om meer verbinding te zoeken met de buitenwereld. Tegelijkertijd signaleerde de raad dat het publieksprogramma in deze periode nog steeds sterk was gericht op een gespecialiseerd publiek van kunstkenner en makers. Daarmee liet de instelling kansen liggen om haar worteling in de stad echt te verbreden. Zoals de raad in zijn vorig advies ook al opmerkte, kon de impact van De Ateliers op het publiek beter. Ook miste hij nog steeds een heldere verbinding tussen het residentieprogramma en de bijbehorende publieksprogrammering.

Voor de periode 2025 - 2028 ambieert De Ateliers, net als in de afgelopen jaren, een meer open koers. De raad is daarover positief. In de aanvraag staan duidelijke en realistische plannen om meer verbinding te zoeken met een groot publiek. Zo is het een goede keuze om, naast de bestaande publieksactiviteiten 'Offspring' en 'Artist Talks', een nieuwe website te bouwen en voor lokale en internationale aspirant-deelnemers live en online open dagen te organiseren. Ook heeft De Ateliers hoge verwachtingen van de door deelnemers geïnitieerde tentoonstellingen en evenementen in Woonhuis. Dit zal de verbinding tussen het residentieprogramma en de publieksprogrammering ongetwijfeld verstevigen.

De raad verwacht niet dat een postacademische instelling het subsidie criterium 'Toegankelijkheid' op gelijke wijze invult als bijvoorbeeld een presentatie-instelling. Wel vindt hij het belangrijk dat er een heldere koers aan de publieksprogrammering ten grondslag ligt. Als duidelijk is welke doelgroepen een instelling wil bereiken en waarom, kunnen educatie, participatie en marketing veel doeltreffender en efficiënter worden vormgegeven. Hij zou graag zien dat De Ateliers hier de komende jaren serieus werk van gaat maken.

De Ateliers heeft haar naleving van de Code Diversiteit & Inclusie ten aanzien van het publiek onvoldoende uitgewerkt voor de periode 2025 - 2028. Aangezien het ontbreken van een visie op dit gebied al jarenlang een kritiekpunt is, vindt de raad het (niet nader toegelichte) voornemen om het kleine team uit te breiden met een communicatiemedewerker 'om het publiek verder te diversifiëren' weinigzeggend. Wel vindt hij het een goede ontwikkeling dat De Ateliers sinds 2023 werkt aan een betere fysieke toegankelijkheid van het eigen gebouw.

Bedrijfsmatige gezondheid

In de subsidieperiode 2021 - 2024 had De Ateliers een goede financieringsmix en was haar financiële positie stabiel, mede dankzij reserves en het eigen hypotheekvrije pand. Er wordt redelijk gereflecteerd op de Governance Code Cultuur. De raad vond de verlengde benoeming van de voorzitter van de raad van toezicht in 2022 niet gelukkig, maar wel begrijpelijk gezien de interne onrust na directiewisselingen in 2019, 2021 en 2022. Ook waren residenten ontevreden over de geringe transparantie en slechte communicatie van de organisatie en de mate waarin zij werden betrokken bij besluitvormingsprocessen. De Ateliers

pakte deze onvrede de afgelopen periode voortvarend aan (zie ‘Maatschappelijke betekenis’).

Op basis van de kengetallen (liquiditeit, solvabiliteit en weerstandsvermogen) in de jaarrekening 2022 constateert de raad dat De Ateliers financieel gezond is. De raad vindt het prijzenswaardig dat de verbouwing van Woonhuis is gefinancierd met inkomsten uit diverse private fondsen. Ook heeft ze al fondsbijdragen weten te werven voor de bijbehorende programmering in de komende jaren. Tevens heeft Stichting Ammodo een productiebudget per deelnemer per jaar beschikbaar gesteld in de periode 2024 - 2026. Het (extra) gevraagde subsidiebedrag aan het rijk is volgens De Ateliers grotendeels te verklaren door de naleving van fair pay. De raad begrijpt daarnaast de wens om onder andere de stipendia van de deelnemers met 30 procent te verhogen ten opzichte van de subsidieperiode 2021- 2024 en het kleine team uit te breiden met een communicatiemedewerker.

De Ateliers licht de toepassing van de meeste principes van de Governance Code Cultuur goed toe. De raad had echter wel graag gelezen op welke wijze de instelling het bewustzijn van rol, taken en verantwoordelijkheden van bestuur en raad van toezicht borgt, wat de verantwoordelijkheden van het bestuur zijn, en hoe de instelling komt tot een deskundige, diverse en onafhankelijk samengestelde raad van toezicht. De raad hecht eraan dat De Ateliers genoemde punten in het eerstvolgende jaarverslag verder heeft uitgewerkt.

Geografische spreiding

De Ateliers is gevestigd in Amsterdam. Binnen de categorie Postacademische instellingen kan een goede geografische spreiding worden gerealiseerd op basis van de betreffende bepaling in de regeling.